

Vec C-395/23 [Anikovi]ⁱ

Návrh na začatie prejudiciálneho konania

Dátum podania:

29. jún 2023

Vnútroštátny súd:

Sofijski rajonen säd

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

24. jún 2023

Žiadatelia v nesporovom konaní:

E. M. A.

E. M. A.

M. I. A.

ⁱ Názov tejto veci je fiktívny. Neodpovedá skutočnému menu, ani názvu žiadneho z účastníkov konania.

UZNESENIE

Sofia, 24. júna 2023

Sofijski rajonen säd (Okresný súd Sofia, Bulharsko) ... [omissis] na neverejnom zasadnutí 24. júna 2023, v zložení

PRESEDAJÚCI ... [omissis]

rozhodoval v ... [omissis] **občianskoprávnej veci č. 14139/2023** a pri rozhodovaní zohľadnil nasledujúce skutočnosti:

Toto konanie sa riadi článkom 267 ods. 1 ZFEÚ.

- 1 Ide o otázku [o] medzinárodnej právomoci v nesporovom konaní o udelení súhlasu na predaj nehnuteľného majetku maloletých detí a vzťahu medzi ustanoveniami nariadenia č. 2019/1111 a nariadenia č. 593/2008. Pýta sa tiež na vzťah medzi nariadením č. 2019/1111 a dvojstrannou medzinárodnou dohodou medzi členským štátom (Bulharsko) a treťou krajinou (Sovietsky zväz, resp. Ruská federácia) uzavretou pred prístupím členského štátu k Európskej únii.

ÚČASTNÍCI KONANIA

Žiadatelia:

E. M. A., štátny príslušník Ruskej federácie, nar. ... [omissis] 2005,

E. M. A., štátny príslušník Ruskej federácie, nar. ... [omissis] 2008,

obaja so súhlasom svojej matky **M. I. A.**, štátnej príslušníčky Ruskej federácie,

v zastúpení: advokátky ... [omissis] Tsoncheva (Adokátska komora Sofia) ... [omissis]

Návrhy zúčastnených strán

- 2 Žiadatelia žiadajú o udelenie súhlasu na predaj spoluvlastníckych podielov vo výške každý po 1/6 na dvoch (rekreačných) nehnuteľnostiach na bývanie v obci R. (na pobreží Čierneho mora) a jednej nehnuteľnosti v meste B. (rekreačné stredisko v horách), ktoré sú podrobne opísané v návrhu, za cenu, ktorá nie je nižšia ako daňová hodnota nehnuteľností, pričom predajná cena má byť poukázaná na dva bankové účty detí v bankách v Nemecku.

SKUTKOVÝ STAV

- 3 Počas manželstva medzi M. I. A. – matkou dvoch detí E. M. A. a E. M. A. – a otcom M. A., všetci ruskí štátni príslušníci, nadobudla matka vo vlastnom mene tri nehnuteľnosti v Bulharsku na účely (rekreačného) bývania, dve na pobreží Čierneho mora a jednu v rekreačnom stredisku v horách. Keďže k nadobudnutiu došlo počas manželstva, manžel M. A. bol 50 % spoluvlastníkom nehnuteľností. Po smrti manžela M. A., 29. júla 2015 v meste L., v Cyperskej republike, pozostalá manželka M. I. A. a dve deti zdedili jeho polovičný spoluvlastnícky podiel. Ruský notár vyhotovil riadnu listinu, v ktorej potvrdil, že deti a matka/manželka dedičstvo prijali. Deti a matka žijú v Nemecku, kde majú podľa svojich vyhlásení obvyklý pobyt.

UVEDENÉ PREDPISY PRÁVA ÚNIE

Článok 1 písm. e) nariadenia Rady (EÚ) č. 2019/1111 z 25. júna 2019 o právomoci a uznávaní a výkone rozhodnutí v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností a o medzinárodných únosoch detí ... [omissis]

Článok 7 ods. 1 nariadenia č. 2019/1111 ... [omissis]

Článok 98 nariadenia č. 2019/1111 ... [omissis]

Článok 4 ods. 1 písm. c) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 zo 17. júna 2008 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky ... [omissis]

Článok 24 ods. 1 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach ... [omissis]

UVEDENÉ PREDPISY BULHARSKÉHO PRÁVA

a) Medzinárodné dohody

Dogovor medzi Narodna Republika Bulgaria i Sajuza na Saveckite socialističeski Republiki za pravna pomošt po graždanski, semeyni i nakazatelni dela (Dohovor medzi Bulharskou ľudovou republikou a Zväzom sovietskych socialistických republík o právnej pomoci v občianskych, rodinných a trestných veciach, ďalej len „dohovor“)

(Ratifikovaný dekrétom Štátnej rady č. 784 z 15. apríla 1975, DV 1975, č. 33, ktorý nadobudol účinnosť 18. januára 1976)

Uverejnený v DV č. 12 z 10. februára 1976, oprava v DV č. 17 z 28. februára 2014

Článok 25

Právne vzťahy medzi rodičmi a deťmi

1. Právne vzťahy medzi rodičmi a deťmi sa riadia právom zmluvnej strany dohovoru, na území ktorej majú spoločné bydlisko.
2. Ak majú rodičia alebo jeden z nich bydlisko na území jednej zmluvnej strany dohovoru a dieťa má bydlisko na území druhej zmluvnej strany dohovoru, právny vzťah medzi nimi sa riadi právom zmluvnej strany dohovoru, ktorej štátnym príslušníkom je dieťa.
3. Konanie o popretí alebo určení otcovstva alebo materstva a o určení narodenia dieťaťa narodeného v manželstve sa riadi právom zmluvnej strany dohovoru, ktorej štátnym príslušníkom je dieťa v čase narodenia.
4. Právny vzťah medzi dieťaťom osôb, ktoré nie sú zosobášené a jeho matkou alebo otcom sa riadi právom zmluvnej strany dohovoru, ktorej je dieťa štátnym príslušníkom.
5. Ak je dieťa štátnym príslušníkom jednej zmluvnej strany dohovoru a žije na území druhej zmluvnej strany dohovoru, uplatňuje sa právo tej zmluvnej strany dohovoru, ktoré je pre dieťa priaznivejšie.
6. Na vydávanie rozhodnutí o právnych vzťahoch uvedených v odsekoch 1 až 5 sú príslušné orgány zmluvnej strany dohovoru, ktorej je dieťa štátnym príslušníkom alebo orgány územia, v ktorom má dieťa bydlisko alebo pobyt.

Článok 30

Formy právnych úkonov

1. Forma právneho úkonu sa určuje podľa rozhodného práva pre daný úkon. Postačuje však, ak sa dodrží právo miesta, kde sa právny úkon uzavrel.
2. Forma právneho úkonu týkajúceho sa nehnuteľného majetku sa riadi právom zmluvnej strany dohovoru, na území ktorej sa nehnuteľný majetok nachádza.

b) Vnútroštátne právo

Zakon za zadalženiata i dogovorite (zákon o záväzkoch a zmluvách, Bulharsko) z roku 1951

Článok 18 Zmluvy o prevode vlastníckeho práva alebo o zriadení iných vecných práv k nehnuteľnému majetku musia byť vyhotovené vo forme notárskej zápisnice.

Kodex na meždunarodnoto chastno pravo (kódex medzinárodného práva súkromného, Bulharsko) z roku 2005

Článok 85 (1) Vzťahy medzi rodičmi a deťmi sa riadia právom štátu, v ktorom majú spoločný obvyklý pobyt.

(2) Ak rodičia a dieťa nemajú spoločný obvyklý pobyt, vzťahy medzi nimi sa riadia právom štátu, v ktorom má dieťa obvyklý pobyt alebo právom štátu, ktorého je dieťa štátnym príslušníkom, ak je toto právo pre dieťa priaznivejšie.

Gražanski procesualen kodex (Občiansky súdny poriadok, Bulharsko) z roku 2007

Článok 586 ods. 1 Pri spisovaní notárskej zápisnice o prevode vlastníckeho práva alebo o zriadení, prechode, zmene alebo zániku iného vecného práva k nehnuteľnému majetku notár overí, či osoba, ktorá právo prevádza, je vlastníkom nehnuteľného majetku a či boli splnené osobitné predpoklady právneho úkonu.

ods. 2 Vlastnícke právo sa preukazuje príslušnými dokladmi. ... [omissis]

ods. 3 Notár do listiny zapíše aj vykonanie overovania uvedeného v odseku 1, pričom uvedie doklady preukazujúce vlastnícke právo a ďalšie náležitosti.

ods. 4 Ak dokument, z ktorého vyplýva vlastnícke právo prevodcu, nebol zaregistrovaný, notárska zápisnica sa vyhotoví až po registrácii tohto dokumentu.

Semeen kodex (rodinný zákonník, Bulharsko) z roku 2009

Článok 130 ods. 1 Rodičia musia spravovať majetok dieťaťa v jeho záujme a s náležitou starostlivosťou.

ods. 2 Príjem z majetku dieťaťa, ktorý nie je potrebný na uspokojenie jeho potrieb, sa môže použiť na uspokojenie potrieb rodiny.

ods. 3 Úkony nakladania s nehnuteľným a hnutel'ným majetkom prostredníctvom formálneho právneho úkonu, vkladmi a cennými papiermi patriacimi dieťaťu sa môžu vykonávať so súhlasom okresného súdu v mieste súčasného bydliska dieťaťa, ak nakladanie nie je v rozpore so záujmami dieťaťa.

ods. 4 Darovanie, vzdanie sa práv, požičiavanie a zabezpečenie záväzkov tretej strany maloletým dieťaťom sú neplatné. Výnimočne môžu byť záväzky tretích osôb zabezpečené záložným právom alebo hypotékou v súlade s ods. 3, a to v prípade potreby dieťaťa alebo zjavného prospechu pre dieťa alebo v prípade mimoriadnej potreby rodiny.

(5) Na právne úkony maloletých osôb, ktoré uzavreli manželstvo, sa vzťahuje len obmedzenie podľa článku 6 ods. 4.

c) Uvedená vnútroštátna judikatúra:

V uznesení č. 144 z 2. júna 2015 v občianskoprávnej veci č. 1100/2015 Varhoven kasacionen sad na Republika Bulgaria (Najvyšší kasačný súd, Bulharsko), senátu druhého občianskoprávneho oddelenia, sa uvádza:

„Podľa článku 130 ods. 3 rodinného zákonníka sa úkony nakladania s nehnuteľným a hnutel'ným majetkom prostredníctvom formálneho právneho úkonu, vkladmi a cennými papiermi patriacimi dieťaťu, môžu vykonávať so súhlasom okresného súdu v mieste súčasného bydliska dieťaťa, ak nakladanie nie je v rozpore so záujmami dieťaťa. Toto ustanovenie sa nachádza v kapitole upravujúcej vzťahy medzi rodičmi a deťmi. Podľa článku 85 kódexu medzinárodného práva súkromného sa vzťahy medzi rodičmi a deťmi riadia právom štátu, v ktorom majú spoločný obvyklý pobyt. V článku 25 Dohovor medzi Bulharskou ľudovou republikou a Zväzom sovietskych socialistických republík o právnej pomoci v občianskych, rodinných a trestných veciach sa takisto stanovuje, že na vzťahy medzi rodičmi a deťmi sa uplatňuje právo zmluvnej strany dohovoru, na území ktorej majú bydlisko. Zároveň je potrebné vziať do úvahy, že cieľom článku 130 ods. 3 rodinného zákonníka je zabezpečiť ochranu záujmov dieťaťa pri nakladaní s jeho majetkom. Súhlas s nakladaním predstavuje osobitnú zákonnú podmienku na uzavretie dispozičného úkonu v zmysle § 586 ods. 1 občianskeho súdneho poriadku, ktorej splnenie musí notár pri uzatváraní zmluvy overiť. Podľa článku 65 ods. 1 kódexu medzinárodného práva súkromného sa nadobudnutie a zánik vecných práv a držby riadi právom štátu, v ktorom sa vec nachádza. Článok 30 ods. 2 uvedeného dohovoru sa uberá rovnakým smerom. V dôsledku toho – pokiaľ ide o osobitné požiadavky zákona, vrátane požiadaviek podľa článku 130 ods. 3 rodinného zákonníka – sa prevod vlastníckeho práva k nehnuteľnému majetku riadi týmto zákonom. Keďže súhlas s nakladaním s nehnuteľným majetkom musí vydať súd, vyplýva z toho, že musí ísť o súd štátu, v ktorom sa nehnuteľnosť nachádza.“

Uvedené uznesenie, ktoré je dostupné na webovej stránke Najvyššieho kasačného súdu, sa týka prípadu ruských štátnych príslušníkov a otázka, ku ktorej Najvyšší kasačný súd podal výklad, znie: Má bulharský súd právomoc rozhodnúť o návrhu podľa článku 130 ods. 3 rodinného zákonníka, ktorý podal zákonný zástupca maloletého dieťaťa ruskej štátnej príslušnosti a ktorým žiada o udelenie súhlasu s dispozičiou s nehnuteľným majetkom patriacim dieťaťu a nachádzajúcim sa na území Bulharskej republiky?

Rovnaký právny názor je vyjadrený v uznesení č. 7276 zo 14. júna 2023 v občianskoprávnej veci č. 6491/2023, Sofijski gradski sad (Krajský súd Sofia-mesto, Bulharsko), prvý občianskoprávny senát, ktorým bolo zrušené rozhodnutie č. 15959 z 2. mája 2023 v občianskoprávnej veci č. 14139/2023, Rajon sad Sofia (Okresný súd Sofia, Bulharsko), ... [omissis] (predmetné konanie). V tomto prípade však senát Krajského súdu Sofia-mesto s cieľom odmietnuť uplatnenie ustanovení nariadenia č. 2019/1111 na návrhy detí na udelenie súhlasu s dispozičiou s nehnuteľným majetkom nachádzajúcim sa v Bulharsku odkázal aj na článok 4 ods. 1 písm. c) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 zo 17. júna 2008 o rozhodnom práve pre

zmluvné záväzky. Keďže uvedené ustanovenie sa týka rozhodného práva, a nie medzinárodnej príslušnosti pre spor, treba predpokladať, že Krajský súd Sofia-mesto chcel odkázať na článok 24 ods. 1 nariadenia č. 1215/2012, ktorý upravuje výlučnú medzinárodnú príslušnosť súdov členských štátov, v ktorých sa nachádza nehnuteľnosť, v konaniach týkajúcich sa vecných práv k nehnuteľnostiam a nájmu nehnuteľností.

VECNÉ POZADIE - POTREBA VÝKLADU USTANOVENÍ PRÁVA ÚNIE

- 4 V súčasnosti sa mnohí občania Ruskej federácie, ktorí nadobudli nehnuteľný majetok v Bulharsku (na pobreží Čierneho mora, v horských strediskách a na iných miestach), pokúšajú o jeho predaj. V mnohých prípadoch tieto nehnuteľnosti patria úplne alebo čiastočne deťom, a to buď na základe dedičstva alebo preto, že nehnuteľnosti boli od začiatku nadobudnuté na meno detí. Podľa bulharského vnútroštátneho práva sa na nakladanie s nehnuteľným majetkom dieťaťa, napr. predaj, vyžaduje predchádzajúci súhlas súdu v nesporovom konaní.
- 5 Zdá sa, že niektoré bulharské súdy zastávajú názor, že majú medzinárodnú právomoc na udelenie takéhoto súhlasu, ak dieťa, ktoré je ruským štátnym príslušníkom, podá návrh týkajúci sa predaja nehnuteľného majetku v Bulharsku, pričom argumentujú ustanoveniami Dohovoru o vzájomnej právnej pomoci medzi Bulharskou ľudovou republikou a ZSSR z roku 1975 a ustanoveniami nariadenia č. 563/2008 (správne by sa to malo chápať ako odkaz na článok 24 č. 1 nariadenia č. 1215/2012). Bulharské súdy považujú požiadavku na udelenie súdneho súhlasu s predajom nehnuteľnosti za súčasť formálnych podmienok zmluvy o prevode nehnuteľnosti a tvrdia, že právomoc bulharského súdu vyplýva zo skutočnosti, že sa týka právneho stavu a právnych úkonov týkajúcich sa nehnuteľného majetku v Bulharsku, a nie rodičovskej zodpovednosti vo vzťahu k deťom. Bulharský súd by teda mal právomoc aj v prípade, že deti majú obvyklý pobyt v inom členskom štáte Únie alebo v tretej krajine – napr. v Rusku.
- 6 Rozsudkom zo 6. októbra 2015, Matoušková, C-404/14, EU:C:2015:653, Súdny dvor Európskej únie rozhodol, že nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000, sa má vykladať v tom zmysle, že schválenie dohody o vysporiadaní dedičstva uzavretej opatrovníkom maloletých detí za tieto deti predstavuje opatrenie týkajúce sa výkonu rodičovských práv a povinností v zmysle článku 1 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia patriace do rozsahu pôsobnosti tohto nariadenia, a nie opatrenie týkajúce sa dedičstva v zmysle článku 1 ods. 3 písm. f) uvedeného nariadenia, ktoré je vylúčené z rozsahu jeho pôsobnosti.
- 7 V uvedenom výklade Súdny dvor rozhodoval o vzťahu medzi ustanoveniami nariadenia č. 2201/2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností a ustanoveniami nariadenia č. 650/2012 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní

a výkone rozhodnutí a prijatí a výkone verejných listín v dedičských veciach a o zavedení európskeho osvedčenia o dedičstve; vnútroštátnemu súdu však nie je známa žiadna judikatúra Súdneho dvora týkajúca sa vzťahu medzi ustanoveniami nariadenia č. 2019/1111 o medzinárodnej súdnej právomoci vo veciach rodičovských práv a povinností v nesporových konaniach týkajúcich sa nehnuteľného majetku detí a ustanoveniami nariadenia č. 1215/2012 o medzinárodnej právomoci v sporoch týkajúcich sa nehnuteľného majetku.

- 8 Vnútroštátnemu súdu tiež nie je známa žiadna judikatúra Súdneho dvora týkajúca sa otázky, či dvojstranné dohody o vzájomnej pomoci, ktoré uzavreli členské štáty s tretími krajinami pred ich pristúpením a pred prijatím príslušného nariadenia (a ktoré obsahujú ustanovenia o medzinárodnej právomoci a rozhodnom práve v sporoch a žalobách podaných štátnymi príslušníkmi zmluvných strán), nahrádzajú ustanovenia príslušného nariadenia. Bulharsko a ďalšie krajiny bývalého východného bloku, ktoré sú teraz členskými štátmi Európskej únie, uzatvárali podobné dvojstranné dohody o vzájomnej právnej pomoci so Sovietskym zväzom do roku 1989, ktoré sa teraz uplatňujú vo vzťahu k Ruskej federácii. Tieto dvojstranné dohody nie sú uvedené napríklad v kapitole VIII nariadenia č. 2019/1111 a je otázne, či nahrádzajú ustanovenia tohto nariadenia, alebo naopak, či nariadenie nahrádza tieto ustanovenia.
- 9 V tejto súvislosti sa Súdnu dvoru Európskej únie predkladá návrh na začatie prejudiciálneho konania s týmito tromi otázkami.

Z týchto dôvodov súd

VYDAL UZNESENIE:

Konanie v občianskoprávnej veci č. **14139/2023** Rajon sád Sofia (Okresný súd Sofia) sa **prerušuje** až do rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie.

Súdnu dvoru Európskej únie na základe článku 267 ods. 1 ZFEÚ **predkladajú** tieto prejudiciálne otázky:

1. Vzťahuje sa pôsobnosť článku 1 písm. e) nariadenia (EÚ) č. 2019/1111 z 25. júna 2019 o právomoci a uznávaní a výkone rozhodnutí v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností a o medzinárodných únosoch detí aj na nesporové konania týkajúce sa udelenia súhlasu súdu na nakladanie s nehnuteľným majetkom alebo spoluvlastníckymi podielmi na nehnuteľnom majetku patriacemu dieťaťu, napr. na predaj tohto majetku?

2. Podľa ustanovení ktorého nariadenia sa určuje medzinárodná právomoc súdu členského štátu Európskej únie v nesporovom konaní týkajúcom sa udelenia súhlasu súdu na nakladanie s nehnuteľným majetkom alebo spoluvlastníckymi podielmi na nehnuteľnom majetku patriacim dieťaťu, napr. na predaj tohto majetku: podľa článku 7 ods. 1 nariadenia č. 2019/1111 – **súd v mieste obvyklého pobytu dieťaťa** – alebo podľa článku 4 ods. 1 písm. c) nariadenia

(ES) č. 593/2008, resp. článku 24 ods. 1 nariadenia (EÚ) č. 1215/2012 – **súd miesta, kde sa nachádza nehnuteľný majetok?**

3. Sú pravidlá nariadenia 2019/1111 o medzinárodnej právomoci v konaniach týkajúcich sa rodičovských práv a povinností nahradené dvojstranným medzinárodným dohovorom medzi členským štátom (Bulharskom) a treťou krajinou (Sovietskym zväzom, resp. Ruskou federáciou) uzavretým pred prístupím tohto členského štátu k Európskej únii, ak tento medzinárodný dohovor nie je uvedený v kapitole VIII nariadenia 2019/1111?

Uznesenie je právoplatné a nie je možné sa proti nemu odvolať.

Sudca

PRACOVNÝ DOKUMENT